

УДК 371

Тадєєва М.І.

ДО ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ІНШОМОВНОЇ
ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ І КОЛЕДЖАХ
УГОРЩИНИ

У статті розглядається проблема оновлення змісту освіти з іноземних мов (за професійним спрямуванням) у сучасних університетах і коледжах Угорщини. Визначаються основні принципи нової іноземної політики в межах вступу Угорщини до європейського освітнього простору.

Ключові слова: іноземна освіта, оновлення змісту, мовна політика.

В статье рассматривается проблема модернизации содержания иноязычного образования (иностранный язык за профессиональной направленностью) в университетах и колледжах современной Венгрии. Определяются главные принципы новой иноязычной политики в рамках вступления Венгрии в европейское образовательное пространство.

Ключевые слова: иноязычное образование, модернизация содержания, языковая политика.

The article deals with renovation of content in foreign languages' instruction (for specific purposes) in modern Universities and Colleges of Hungary. The main principles of new foreign languages' policy in the frames of Hungary's access to the European educational space have been determined by the author.

Key words: foreign language instruction, renovation of content, language policy.

Навчання іноземних мов є складовою частиною освітньої політики Європейського Союзу. Узгоджені і прийняті в Страсбурзі документи щодо мовної політики закладають спільну основу для викладання іноземних мов у школах та вищих навчальних закладах. Актуальним сьогодні є впровадження європейських стандартів у навчанні іноземних мов у країнах Східної Європи – нових членів ЄС.

Розглянемо основні напрями і темпи модернізації вищої освіти з іноземних мов на прикладі Угорщини, яка приєдналася до Болонського процесу і вступила до Європейського Союзу разом з іншими східноєвропейськими постсоціалістичними країнами протягом останніх п'яти років.

Проблемами дослідження змісту навчання іноземних мов в Угорщині займалися провідні вчені і фахівці, методисти і практики в галузі шкільної та мовної підготовки у ВНЗ, такі, як Ева Ержебет, Джудіт Ференци, Цилла Сарді та інші угорські вчені [8, 32–49].

В їх дослідженнях аналізується досвід навчання іноземних мов у минулі десятиріччя, до вступу Угорщини в Європейський Союз і визначаються перспективи й основні напрями реформування іноземної освіти у школах, університетах і коледжах країни, а також

пропонуються аспекти нової мовної політики в галузі навчання іноземних мов за професійним спрямуванням у коледжах на різних спеціальностях або (як вони називають) програмах. Практичний досвід угорських фахівців з іноземної освіти досі не вивчався у процесі реформування освіти з іноземних мов у школах та вищих закладах освіти України.

У межах знаходження Угорщини в європейському освітньому просторі першочерговим завданням для випускників шкіл і коледжів стає оволодіння високим рівнем комунікативної компетенції, а також здатність займатися індивідуальним вивченням іноземних мов. Ці вимоги до мовної освіти випускників є важливими з точки зору працевлаштування та особистого розвитку молоді людини.

В Угорщині, як і в інших країнах Європейського Союзу, кожний університет має право і відповідає за визначення цілей, змісту, методів і форм іноземної підготовки студентів.

Ми розглянемо теоретико-педагогічні і методологічні принципи побудови сучасної освіти з іноземних мов у межах входження Угорщини до європейського освітнього простору на прикладі Kodolányi University College (університетський коледж імені Яноша Кодолані, місто Секешфехервар), з яким співпрацюємо протягом останніх п'яти років.

Угорські заклади вищої освіти у співробітництві з Міністерством освіти та Угорською акредитаційною комісією провели велику роботу в напрямі модернізації вищої освіти в межах Болонського процесу і досягнули значних успіхів у багатьох аспектах. Однак проблема підготовки студентів з іноземних мов залишилась практично без змін. Потрібно зазначити, що це не стосується підготовки власне бакалаврів і магістрів з іноземних мов як основної спеціальності. Найбільше нерозв'язаних питань стосується загальної іноземної підготовки школярів-випускників і студентів.

Уведення іноземної мови до навчальної програми є прерогативою угорського вищого навчального закладу. Він вирішує, скільки годин відводити на цей курс і встановлює форму контролю – екзамен. Виходячи з контексту проблеми і статистичних даних (2003–2004 н.р.), виділимо такі аспекти іноземної підготовки в університетському коледжі:

- вивчення однієї іноземної мови є обов'язковим з десятирічного віку (4 клас початкової школи);
- на момент вступу до вищого навчального закладу випускник вивчає першу іноземну мову впродовж 9 років, а другу – 4 роки;
- державні іспити з іноземних мов мають давні традиції, високий престиж і цінність в Угорщині;
- у вересні 2003 року 60% першокурсників-студентів не мали успішно складений іспит з іноземної мови за будь-яким рівнем володіння;

- разом з тим 4% першокурсників склали іспит за початковим рівнем, 30% – склали за середнім рівнем і 6% – за вищим рівнем.

Отже, необхідно розв’язати такі питання у зв’язку з навчанням іноземних мов у майбутньому: по-перше, чи вводити підготовку з іноземних мов до навчальних планів вищого закладу освіти; по-друге, які повинні бути цілі мовної підготовки. Як мовна підготовка пов’язана зі складанням іспиту, як мають продовжувати вивчення іноземної мови студенти, які вже склали іспит?

Потрібно зауважити, що майбутнє іншомовної підготовки студентів у багатьох випадках залежить від того, яке рішення ухвалить університет щодо вивчення іноземних мов.

Розглянемо теоретичні засади і практичні форми роботи, які формують іншомовну політику Kodolanyi University College.

Реформування системи вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням відбувалося у всіх

5-ти програмах (або спеціальностях) коледжу: економіка, журналістика, туризм, громадське харчування (або ресторанний бізнес), міжнародні відносини. Згідно з вимогами до підготовки бакалавра за спеціальностями “економіка” і “журналістика” необхідно скласти іспит з іноземних мов на середній або проміжний рівень володіння. Ті самі вимоги ставляться і до спеціальностей “туризм” і “громадське харчування”. Однак за спеціальністю “міжнародні відносини” необхідно скласти іспит на 2-х рівнях: проміжний і вищий. Таким чином, кількість годин, відведених на вивчення іноземних мов (англійської, німецької і французької), різна відповідно до потреби спеціальності і відповідальність за мовну підготовку покладає на себе повністю кафедра сучасних іноземних мов (Department of Modern Languages).

Таблиця 1

Кількість годин, відведених на іноземну мову на різних спеціальностях до 2003 – 2004 навчального року

Типи курсів	Економіка	Журналістика	Туризм	Громадське харчування	Міжнародні відносини
Іноземна мова за професійним спрямуванням	360	360	480	480	720
Суспільні предмети обов’язкові	-	-	-	-	-
Суспільні предмети факультативні	-	-	-	-	-
Фахові предмети обов’язкові	-	-	-	-	-

ві					
Фахові предмети факультативні	-	-	-	-	-
Усього	360	360	480	480	720

До 2003–2004 н.р. кожен студент міг вирішувати до вступу в коледж, яку з трьох мов (англійську, німецьку чи французьку) він буде вивчати. При цьому він міг після кількох років вивчення однієї мови в середній школі обирати іншу мову і вивчати як початківець. Основним завданням мовної підготовки було вивчення мови для загальних цілей, а не з метою володіння мовою за професійним спрямуванням на середньому або вищому рівні.

Вирішуючи проблеми реформування мовної підготовки у вищій освіті Угорщини, треба зазначити, що особлива увага зосереджується на місці і ролі іншомовної освіти в загальній програмі підготовки бакалавра. Основні завдання лінгвістичної підготовки щодо процесів глобалізації та розширення європейського освітнього простору (багато студентів планує продовжити навчання й отримати ступінь в іншій країні) зводяться до посилення ролі самостійного навчання, навчання на різних мовних курсах та участі в міжнародних проектах Erasmus, Lingua, Leonardo, Tempus тощо. Таким чином, указані напрями роботи лише закріплюють уміння і навички іншомовного спілкування, отримані у процесі оволодіння майбутньою спеціальністю.

Виходячи з попереднього, можна визначити лінгвістичні потреби студентів угорських університетів. Практично довготривалі і короткотривалі лінгвістичні потреби можна реалізувати через спеціальні мовні програми або проекти. Звичайно, основне завдання і відповідальність за розвиток іншомовних компетенцій студентів покладається на університет або коледж і можуть бути вирішені двома шляхами: по-перше, через уведення мовних курсів, які спрямовані на реалізацію академічних і професійних потреб студентів у процесі навчання іноземної мови за професійним спрямування; по-друге, через обрання ефективного змісту вивчення іноземної мови, спрямованого на поглиблення спеціальної професійної підготовки студентів [9, 128].

Отже, формуючи нову мовну політику в Kodolanyi University College, були взяті до уваги такі принципи:

1. Важливе значення в удосконаленні мовних знань і компетенцій студентів, отриманих у школі, має університетський коледж.

2. Метою мовних програм у вищій освіті є розвиток лінгвістичних потреб студентів під час вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням.

3. Важливою метою мовних програм у вищій освіті є інтеграція мовних курсів з професійно орієнтованими дисциплінами, тобто зміст навчання іноземної мови є обов’язковим елементом професійної підготовки.

4. Важливим аспектом реалізації мовних потреб студентів є розуміння ними важливості індивідуального вивчення мов з використанням сучасних мультимедійних і комп’ютерних технологій.

На основі цих принципів були створені елементи нової мовної політики. У цьому процесі брали участь мовні фахівці, методисти, адміністрація факультетів і ректорат Kodolanyi University College. Було вирішено повністю інтегрувати вивчення іноземної мови в бакалаврські програми коледжу. У табл. 1 показано, що мовна підготовка була додатковим курсом у навчальному плані до 2003 року, а у 2003–2004 н.р. студентам були запропоновані програми, де навчання іноземної мови відіграло важливу роль курикулуму. У табл. 2 показано, яка кількість годин іноземної мови відведена на спеціальність. Якщо ми порівняємо табл. 1 і 2, то побачимо, що кількість годин на іноземну мову або зросла, або ж залишилася незмінною, завдяки новій мовній політиці, тоді як кількість годин на інші предмети суттєво зменшилась.

Таблиця 2

Кількість годин, відведених на іноземну мову на різних спеціальностях в 2003–2004 навчальному році

Типи	Еконо	Журнали	Тур	Громад	Міжна
Іноземн ням	240	240	240	240	480
Суспіль	60	-	90	90	90
Суспіль	30	-	30	30	90
Фахові	60	120	60	60	90
Фахові	60	-	60	60	60
Усього	450	360	480	480	810

Упроваджуючи нову мовну політику, навчання іноземних мов за професійним спрямуванням відбувається за такими принципами:

1. Студенти продовжують вивчати іноземну мову, удосконалюючи компетенції, отримані в середній школі. Отже, курси початкового рівня не пропонуються.

2. Мета іншомовної освіти спрямована на вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням, а не на вивчення мови загального користування.

3. Студенти мають можливість через мережу Центру освіти дорослих відвідувати додаткові платні курси вдосконалення мовної підготовки.

4. Основні предмети з циклу фахової підготовки викладаються іноземною мовою. Частина годин усього курсу навчального предмета за фахом ведеться іноземною мовою, при цьому на її вивчення відводиться певна кількість кредитів.

5. Важливого значення набуває різноманітний вибір індивідуальних технологій і методик навчання іноземних мов з боку викладачів і лекторів.

6. На базі кафедри сучасних іноземних мов з допомогою партнерів з інших країн, використовуючи

ресурси університетської бібліотеки, створено Незалежний центр мовної підготовки.

7. Для викладачів і лекторів, які працюють у галузі іншомовної освіти за новими програмами, організовано курси підвищення кваліфікації, які включають вивчення лінгвістичних, методологічних і фахових аспектів нових мовних програм за професійним спрямуванням.

8. У коледжі розгорнуто кампанію з інформування та роз’яснення студентам цілей і переваг нової мовної політики.

9. На сучасному етапі в університетському коледжі імені Яноша Кодолані вивчається англійська, німецька і французька мови. Однак планується розширити кількість та урізноманітнити вибір інших іноземних мов.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши лінгвістичні і методологічні зміни в організації іншомовної політики у вищій школі Угорщини (на прикладі університетського коледжу імені Яноша Кодолані), можна стверджувати, що оновлення змісту навчання іноземної мови за професійним спрямуванням відбувається за принципами, що проголошуються в Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти, які діють на теренах європейського освітнього простору.

Принципи нової іншомовної політики дають можливість студентам швидше та якісніше оволодіти іноземною мовою за професійним спрямуванням шляхом вивчення базових фахових дисциплін іноземною мовою, а також через сітку спеціальних додаткових курсів з іноземних мов, які можуть відвідувати студенти в індивідуальному порядку у вільний час. Такі форми роботи зі студентами слугують реалізації мети нової мовної політики – повністю інтегрувати мовні програми до програми підготовки бакалавра з різних спеціальностей.

Отже, нові мовні програми, що базуються на положеннях оновленого змісту навчання іноземної мови за професійним спрямуванням в Угорщині, можна з перспективою впроваджувати в навчальний процес в університетах, інститутах і коледжах України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Басіна А. Від багатомовного розмаїття до багатомовної освіти. Сучасна система Європейської освіти і проекти з розвитку мовної освіти // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2007. – № 4. – С. 18–24.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Пер. О.М. Шерстюк. – К.: Ленвіт, 2003. – С. 2–19.
3. Коваленко О. Удосконалення системи шкільної іншомовної освіти в контексті соціально-педагогічних трансформацій освітнього простору України // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2007. – № 4. – С. 9–16.
4. Brinton D.M., Snow M.A. and Bingham Wesche M. Content-Based Second Language Instruction. – New York: New busy House, 1989.
5. Coyle D. Relevance CLIL to the European Commission’s language learning objectives // D. Marsh, 2002, CLIL/ EMILE – The European Dimension. – Finland: University of Jyväskylä, 2002. – P. 27–29.
6. Dudley-Evans T. and John M.J. St. Developments of English for Specific Purposes. – Cambridge: CUP, 1998.

7. Ministry of Education. Statisztikai tájékoztató. Felsőoktatás 2002 – 2003 // Statistic Data. Higher Education 2002–2003. – Budapest: Ministry of Education, 2003.

8. Sárdi Cs. English Language Needs and Course Design. – Székersfehervar: Kodolányi János Főiskola, 2002.

9. Sárdi Cs. Foreign language needs in higher education in the light of the national and the European requirements // Hervai Szabó Syöngyvér (ed.) Callenges on Multisectural Higher Education. – Székersfehervar: Kodolányi János Főiskola, 2003. – P. 124–139.

10. Tadeyeva M. The Problem Training Specialists of Foreign Languages “English” and “Geman” in the Internatonal University “RIEN” named after academician Stepan Demianchuk // Callenges on Multisectural Higher Education. – Székersfehervar: Kodolányi János Főiskola. – P. 149–151.

УДК 37.013

УДК 378.147

Татко І.Б.

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДЛЯ СФЕРИ ТУРИЗМУ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ

У статті розглядається проблема культурологічної направленості професійної підготовки фахівців сфери туризму. Проаналізовано феномен соціокультурного туризму, його значення для розвитку суспільства як цілісної системи. Приділено увагу питанню міжкультурної комунікації в контексті розвитку культурного туризму та підготовки до неї фахівців сфери туризму.

В статье рассмотрена проблема культурологической направленности профессиональной подготовки специалистов для сферы туризма. Проанализирован феномен социокультурного туризма, его значение для развития общества как целостной системы. Уделено внимание вопросу межкультурной коммуникации в контексте развития культурного туризма и подготовки к ней специалистов сферы туризма.

The article researches the problems of professional education of the specialists for the sphere of tourism, especially the role of cultural side of training. The phenomenon of sociocultural tourism is outlined, and its role for the development of the society as the integral system is considered. The problem of cross-cultural communication in a context of development of cultural tourism is analyzed and training of future specialists of tourism for it.

Туризм – це перш за все комунікативний процес, процес спілкування між людьми в межах однієї країни (внутрішній туризм), а також це спілкування між народами, вивчення іншої культури, досвіду, що приводить до встановлення міжнародних культурних зв'язків (міжнародний туризм). Туризм має на меті задовольняти рекреаційні та інтелектуальні потреби людей. У контексті забезпечення процесу комунікації між країнами туризм є складовою частиною міжнародного співробітництва людей. Сприяючи розвитку процесу інтеграції, туризм залучає людей до світової культури. У документах світової конференції з питань

культурної політики (1982 р., Мехіко) відзначалось, що “культура сьогодні може розглядатися як комплекс визначальних ознак – духовних і матеріальних, інтелектуальних та емоційних, – характерних для певного суспільства чи соціальної групи. Крім мистецтва і літератури, вона включає способи життя, основні права людини, системи цінностей, традиції та вірування, туризм” [2, 18].

Культурний туризм, як вид туристичної діяльності, вважається одним із найважливіших секторів на туристичному ринку, що продовжує зростати. Сучасного мандрівника, споживача турпродукту, уже не задовольняє відпочинок на морі, що став занадто буденним. Усе гостріше відчувається потреба в альтернативних ресурсах, тому актуальним стає створення турпродукту на базі історико-культурної спадщини країн світу. Культура і туризм взаємозалежні, і цей зв'язок взаємовигідний. Досвід країн з добре розвинутою туристичною сферою засвідчує, що туризм є “спонсором” історико-культурної спадщини, а культурний туризм у свою чергу не може існувати без історико-культурної бази.

Туризм не лише задовольняє потребу в подорожах, але й розвиває, культивує цю потребу. Культурі, щоб мати попит у світі, необхідна підтримка і з боку туризму. А туризму для його розвитку та розквіту потрібна культурна складова. Це без перебільшення є основою міжнародних культурних і туристських обмінів і співробітництва. Партнерство культури і туризму, тісне співробітництво між ними – вимога сьогодення.

Кожна місцевість має свої туристичні ресурси, які вимагають особливого, професійного підходу до їх використання для цілей туризму. Масові подорожі людей в інше соціокультурне середовище прискорюють процеси економічної та культурної взаємодії, інтенсифікують міжкультурну комунікацію.

У контексті змін, що відбуваються в туризмі, професійна підготовка фахівців для цієї сфери має враховувати ці зміни і швидко на них реагувати перебудовою в освіті. Успішний розвиток туризму значною мірою залежить від якісної професійної підготовки цієї сфери.

Перші спроби соціально-філософського аналізу феномена “туризм” зроблено в Україні не так давно, цьому сприяло швидке розширення сфери туристичної науки та освіти в Україні. Українські дослідники В.Г. Антоненко, В.С. Горський, С.В. Горський, І.А. Зязюн, О.І. Левицька, Я.В. Любимий, В.В. Лях, В.С. Пазенок, Е.В. Слободенюк, В.К. Федорченко, В.І. Цибух, М.В. Цюрупа, Ю.І. Яковенко, П.Л. Яроцький проводили соціально-філософське дослідження туризму. У працях В.Г. Антоненко і В.В. Ляха розкривається роль туризму як важливого чинника взаємоближення та культурної взаємодії народів, Я.В. Любимий розкриває туризм як глобальну синергію культур. Вивчається паломницький туризм як важливий засіб духовного піднесення людини (П.Л. Яроцький), а також аналізуються соціологічні аспекти туризму (С.В. Горський). У праці Е.В. Слободенюк феномен “туризм” розкритий як